

Civilutskottets betänkande

1979/80:33

med anledning av motioner om vissa åtgärder inom civilutskottets beredningsområde för energihushållning och introduktion av nya energikällor, m. m.

Motionerna

Utskottet behandlar i detta sammanhang motionerna 1979/80:

1009 av Olof Palme m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, föreslås

1. att riksdagen godkänner de kompletterande riktlinjer för hushållning med energi i byggnader m. m. som förordats i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn beträffande inriktningen av energihushållningsåtgärder i befintlig bebyggelse i vad avser den kommunala åtgärdsplaneringen, byggnormer, samordnad finansiering och styrmedel,

2056 av Olof Palme m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, hemställs

6. b. att riksdagen hos regeringen begär tillsättande av en utredning som gör en översyn av regler om byggande i byggnadslagstiftningen och Svensk byggnorm samt statliga låne- och bidragsregler för bostadsbyggande m. m. så att dessa regler förutom att främja energihushållningskrav aktivt kan öka förutsättningarna för introduktion och användning av förnybara energikällor,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande

a. ytterligare riktlinjer för den fysiska riksplaneringen med utgångspunkt i en ny struktur för energiproduktion,

b. ett samlat arbete för att snabbt ge underlag för utformning av sådana materiella planeringsförutsättningar vid planering enligt byggnadslagstiftningen m. m. som från struktur- och hushållningssynpunkt främjar en övergång till nya energikällor utan att bostadssociala mål eller vitala bevarandeintressen eftersätts,

2059 av Kjell Mattsson (c) vari föreslås att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avskaffa den till bostadsdepartementet knutna energihushållningsdelegationen i dess nuvarande form.

Utskottet

Motionerna 1979/80:1009 (s), yrkandena 1 och 2, samt 1979/80:2056 (s), yrkandena 6 b och 8, innehåller ett flertal förslag i ämnen inom civilutskottets beredningsområde som har samband med de energipolitiska frågorna.

Vad först gäller förslag om ytterligare riktlinjer för *den fysiska riksplaneringen* får utskottet hänvisa till bedömningar som redovisas i rapporten Hushållning med mark och vatten 2. Denna rapport remissbehandlas f. n. Det finns inte nu anledning till någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker därför motion 1979/80:2056, yrkande 8 a.

Förslaget om ett samlat arbete som skall ge underlag för vissa materiella planeringsförutsättningar vid *planering enligt byggnadslagstiftningen* anknyter till yrkande 3 i motion 1979/80:1009, ett yrkande som behandlats i betänkande CU 1979/80:31. I nämnda betänkande fann utskottet motionärernas grundläggande syfte tillgodosett utan någon riksdagens åtgärd. Denna bedömning gäller även motion 1979/80:2056, yrkande 8 b.

En översyn av *regler om byggande* i byggnadslagstiftningen och Svensk byggnorm föreslås i motion 1979/80:1009, yrkande 2 (delvis), och 1979/80:2056, yrkande 6 b (delvis). Vissa åtgärder i av motionärerna angivet syfte har redan vidtagits. Överväganden om fortsatta åtgärder pågår inom bl. a. regeringens kansli, planverket och byggforskningen. Även stadsförnyelseutredningens arbete berör detta område. Utskottet förutsätter att kommande förslag till ny plan- och bygglag utformas så att den aktivt främjar energihushållning samt introduktion och användning av nya energikällor. Någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida kan nu inte anses erforderlig. Det får förutsättas att frågorna även fortsättningsvis följs med uppmärksamhet.

Vidare förordas i motionerna 1979/80:1009, yrkande 2 (delvis), och 1979/80:2056, yrkande 6 b (delvis), överväganden m. m. om *de statliga låne- och bidragsreglerna* för bostadsbyggande och energisparstödet m. m. Motionärernas syfte är delvis tillgodosett genom den nyligen beslutade finansieringsförordningen för energisparstödet. Stadsförnyelseutredningen behandlar också hithörande frågor. Det får förutsättas att ytterligare överväganden i denna del löpande sker inom regeringskansliet och bostadsstyrelsen utan någon riksdagens åtgärd.

Slutligen berörs frågor om *energi-hushållning i befintlig bebyggelse* genom förslagen i motion 1979/80:1009, yrkandena 1 och 2 (delvis). Motionärerna utgår från i sak obestridda önskemål om åtgärder som ger bäst effekt från hushållningssynpunkt och om en samordning med även andra intressen än energisparande m. m. De hänvisar också till behovet av utvärderingar som kan grunda beslut i denna riktning. Sådana bedömningar kommer också att redovisas inom kort av energihushållningsdelegationen. De kommer att grunda överväganden inom regeringens kansli beträffande förslag till riksdagen under nästa riksmöte. Motionärernas syfte får i väsentliga delar anses tillgodosett utan föreslagna åtgärder från riksdagens sida.

I motion 1979/80:2059 (c) föreslås att regeringen överväger att effektivisera det arbete som åvilar *energi-hushållningsdelegationen* genom att avskaffa den i dess nuvarande parlamentariska form. Den nuvarande parlamentariska

förankringen tillkom (se prop. 1978/79:115 bilaga 3 s. 8) för att behövliga satsningar skulle kunna genomföras "under bredast möjliga politiska enighet". Utskottet noterar vidare att regeringen har att besluta hur den vill organisera sitt beredningsarbete även i denna del. Det finns mot bakgrund härav och med hänsyn till att frågor om den statliga organisationen inom energiområdet utreds av en särskild utredare (I 1979:10) inte anledning för riksdagen att nu begära föreslagna överväganden. Förslag om den statliga organisationen på området har aviserats till nästa riksmöte.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motion 1979/80:1009 yrkandena 1 och 2 samt 2056 yrkandena 6 b och 8,
2. att riksdagen avslår motion 1979/80:2059.

Stockholm den 20 maj 1980

På civilutskottets vägnar

PER BERGMAN

Närvarande: Per Bergman (s), Rolf Dahlberg (m), Oskar Lindkvist (s), Thure Jadestig (s), Elvy Olsson (c), Bertil Danielsson (m), Birgitta Dahl (s), Magnus Persson (s), Per Olof Håkansson (s), Kerstin Andersson i Hjärtum (c), Margareta Palmqvist (s), Erik Olsson (m), Eivor Nilson (c), Kerstin Ekman (fp) och Erik Börjesson (c).

Reservation

Samordnade insatser för energihushållning, införande av nya energikällor och förbättringar av den sociala miljön m. m.

Per Bergman, Oskar Lindkvist, Thure Jadestig, Birgitta Dahl, Magnus Persson, Per Olof Håkansson och Margareta Palmqvist, alla (s), anser att

dels den del av utskottets betänkande som på s. 1 börjar "Motionerna 1979/80:1009 (s)" och på s. 2 slutar "riksdagens sida" bort lyda:

Kravet på en skärpt hushållning med energi kan inte tillgodoses endast genom sparåtgärder i traditionell mening. Det behövs åtgärder för att underlätta införandet av nya energikällor och en planering som anpassar samhällsbyggnadsstrukturen till detta övergripande krav. Samtidigt skall tillgodoses också övergripande krav på hushållning med mark och vatten samt råvaror. Slutligen skall samhällsbyggandet tillgodose krav på en god bostadssocial miljö. Alla dessa krav skall vägas samman på ett sätt så att åtgärder kan börja genomföras redan i en kärv samhällsekonomisk situation. I de socialdemokratiska motionerna 1979/80:1009, yrkandena 1 och 2, samt

2056, yrkandena 6 b och 8, läggs fram förslag till sådana åtgärder som faller under civilutskottets beredningsområde – åtgärder som syftar till att bryta sektorsbegränsningar och leda till samordnade överväganden i frågor om samhällsplanering och byggande.

Inom den fysiska riksplaneringen har riktlinjerna hittills formulerats utan hänsyn till den kraftsamling som krävs för en ny struktur inom energiproduktionen. Vissa överväganden redovisas i rapporten Hushållning med mark och vatten 2 (s. 81–96). Till en del innehåller övervägandena några konkreta förslag – i huvudsak visar de emellertid i första hand på behovet av fortsatta och fördjupade bedömningar. Rapporten är också avfattad mot bakgrund av en numera i huvudsak återkallad proposition om riktlinjer för energipolitiken och tar därmed inte hänsyn till de särskilda krav som numera ställs. Med hänsyn till att arbetet i denna del inom regeringskansliet och myndigheterna närmast är inriktat på en administrativ remissbedömning för framtida överväganden är det av vikt att riksdagen klart uttalar sig för ett intensifierat arbete inom detta område på sätt som föreslås i motionerna.

De materiella planeringsförutsättningar som fått eller anses få uttryck i byggnadslagstiftningen är liksom övriga sådana förutsättningar inom lagstiftningens ram av helt avgörande betydelse för strukturen av den byggda miljön. Det måste tyvärr konstateras att de ansatser till överväganden i denna del som gjorts i politisk debatt och inom byggforskningen inte följs av någon från regeringens sida markerad vilja till samordnade bedömningar. Betydelsen av att sådana bedömningar snabbt kommer i gång torde vara i sak obestridd. Det blir därför ofrånkomligt att riksdagen genom ett uttalande enligt vad som anförts i motionerna söker initiera konkreta åtgärder – då i ett samlat arbete. De måste snabbt komma i gång för att kunna samordnas med det tekniska arbetet med alternativa energikällor. De måste snabbt komma i gång också för att kunna beaktas i det fortsatta arbetet med en ny plan- och byggnadslagstiftning. Tyngden av de intressen som här hävdas är så stor att dessa överväganden kan komma att påverka även andra centrala delar av detta lagstiftningsarbete. Inte endast frågor om behövliga styrmedel utan även övergripande frågor om bebyggelse- och tätortsstrukturen aktualiseras i dessa sammanhang.

Inte endast reglerna om planläggning utan också reglerna om byggande i byggnadslagstiftning och byggnormer måste bidra till och utformas så att de skilda målen kan tillgodoses på bästa sätt. Det pågår visserligen kontinuerligt ett arbete i denna riktning inom planverket. Detta arbete är emellertid inte så sammanhållet och målinriktat från här hävdade utgångspunkter som behövs. Även i denna del krävs det därför att riksdagen genom att ställa sig bakom motionsförslagen i motsvarande del söker initiera åtgärder från regeringens sida – i första hand då genom en översyn av regelkomplexet i utredningens form.

Byggreglernas praktiska nära anknytning till låne- och bidragsreglerna medför enligt utskottets mening att en sålunda enligt ovan förordad

utredning behandlar även de senare reglerna utifrån i motionerna angivna klara målsättningar. Det får förutsättas att det arbete som sker inom stadsförnyelseutredningen här kan nyttiggöras. Den väsentliga utgångspunkten måste vara att bygg- och finansieringsregler kan samordnas så att de tillgodoser såväl energihushållningskraven och de krav som ställs vid introduktion av nya energikällor samtidigt som de aktivt främjar insatser för att förverkliga bostadssociala mål i vid mening.

När det gäller energihushållning i befintlig bebyggelse avses den utvärdering som görs av energihushållningsdelegationen grunda förslag till nästa riksmöte. Det är dock i detta sammanhang inte endast fråga om regler för energisparstödet som sådant. Här aktualiseras inriktningsfrågor som kräver ytterligare konkreta överväganden liksom styrmedel och anpassning av den kommunala verksamheten. Med hänsyn därtill är det motiverat att även i denna del påkalla fullständiga förslag från regeringens sida genom ett bifall till motionerna i motsvarande del.

Genom åtgärder på ovan angivna områden och ett medvetet och aktivt sammanhållande arbete skulle ett steg tas på vägen mot att utveckla ett system för energiförsörjningen i framtiden som kan ge den energi som behövs för att tillgodose viktiga mänskliga behov med minsta möjliga risker för hälsan och miljön och som samtidigt främjar de bostadssociala målen. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionerna 1979/80:1009 (s), yrkandena 1 och 2, samt 2056 (s), yrkandena 6 b och 8.

dels utskottet under 1 bort hemställa

1. att riksdagen bifaller motionerna 1979/80:1009 yrkandena 1 och 2 samt 2056 yrkandena 6 b och 8,

